

5

Economische veiligheid en strategische autonomie

Economische veiligheid en strategische autonomie

Aan de orde is het **tweeminutendebat Economische veiligheid en strategische autonomie (CD d.d. 07/11)**.

De voorzitter:

Wat mij betreft gaan we gelijk door met het volgende tweeminutendebat. Dat gaat over economische veiligheid en strategische autonomie. De eerste spreker is de heer Thijssen namens de fractie GroenLinks-Partij van de Arbeid. Gaat uw gang.

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Een belangrijk debat, zeker omdat we nu zien dat over een paar dagen de heer Trump weer president is van de Verenigde Staten en hij allerlei grote uitspraken doet over bijvoorbeeld importtarieven. We kunnen lezen in de kranten dat de EU zich hierop voorbereid en zegt: we prepare for the worst and hope for the best. Ik zou graag de toezegging van de minister krijgen dat wij de scenario's waarover hierbij wordt gesproken ook kunnen ontvangen als Kamer en kunnen kijken wat de uitwerking van de scenario's is in Nederland.

Verder zien we ook in het nieuwe jaar weer dat deze minister een-op-een zaken doet met de Verenigde Staten, met het bezoek aan een aantal staten. We zien ook — dat bleek vorige week bij een werkbezoek van deze Kamer aan de Verenigde Staten — dat de strategie van Project 2025, oftewel de Trumpisten, is om een-op-een zaken te doen met lidstaten in Europa, om zo de EU te verzwakken. Mijn vraag aan de minister is: stapt hij nou zomaar in deze val, of gaat hij echt zorgen dat er in de EU samen wordt opgetrokken?

Dan nog een aantal moties. Het is toch wat vaag wat het beleid op economische veiligheid is. Daarom heb ik deze motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het kabinet zich inzet voor economische veiligheid en strategische autonomie;

constaterende dat het huidige beleid over economische veiligheid en strategische autonomie ondoorzichtig is en geen afrekenbare doelstellingen heeft;

verzoekt de regering om concrete doelstellingen te formuleren voor economische veiligheid en het afbouwen van ongewenste strategische afhankelijkheden, en deze voor de zomer met de Kamer te delen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Thijssen.

Zij krijgt nr. 327 (32852).

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Dan nog één om daar wat meer invulling aan te geven.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat kritieke grondstoffen essentieel zijn voor de energietransitie en de groene economie van de toekomst;

overwegende dat 59% van de kritieke grondstoffen en zelfs 91% van de zeldzame aardmetalen die Europa importeert uit China komen;

constaterende dat Nederland op het gebied van verwerking en recycling een voortrekkersrol zou kunnen spelen;

constaterende dat dit nu niet het geval is en dat bedrijven zoals Nyrstar die kritieke grondstoffen zouden kunnen winnen juist kopje onder dreigen te gaan;

verzoekt de regering een pilot te starten met circa vijf bedrijven die kritieke grondstoffen kunnen recyclen en de lessons learned van deze pilot mee te nemen in de uitvoering van de grondstoffenstrategie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Thijssen.

Zij krijgt nr. 328 (32852).

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Dan mijn laatste motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat China zich de afgelopen jaren sterk heeft ontwikkeld in de windenergiesector;

overwegende dat windtechnologie cruciaal is voor de energietransitie in Europa en ongewenste strategische afhankelijkheden in de windenergiesector moeten worden beperkt;

verzoekt de regering te onderzoeken welke ongewenste strategische afhankelijkheden en oneerlijke handelspraktijken er in de windenergiesector zijn en in de toekomst kunnen ontstaan, en deze afhankelijkheden en handelspraktijken af te bouwen dan wel te voorkomen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Thijssen.

Zij krijgt nr. 329 (32852).

De volgende keer als u drie moties heeft, moet u geen inleiding van een minuut houden, want u ging nu ruim over de spreektijd heen.

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Twee seconden toch, voor de laatste motie?

De voorzitter:

Nee, u ging 24 seconden over de tijd heen. De heer Vermeer gaat nu spreken namens BBB.

De heer Vermeer (BBB):

Dank u wel, voorzitter. Ik zal proberen de overschrijding van de heer Thijssen te compenseren.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het blok aan BRICS-landen intensievere toenadering tot elkaar zoekt en groeiende is;

constaterende dat deze landen een antiwesters sentiment delen;

constaterende dat Nederland en de EU intensieve contacten hebben met veel BRICS-landen en Nederlandse maatregelen landenneutraal zijn;

overwegende dat de economische groei in de BRICS-landen voortzet en in de nabije toekomst onze economie en stabiliteit kan schaden;

overwegende dat dit ook gevolgen kan hebben voor de Nationale Grondstoffenstrategie en de Critical Raw Materials Act;

verzoekt de regering om een duidelijke strategie te ontwikkelen op nationaal en Europees niveau over hoe we als land en Unie onze strategische belangen en economie kunnen beschermen tegen het opkomende BRICS-blok,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 330 (32852).

De heer Vermeer (BBB):

Dank u wel.

De voorzitter:

Hartelijk dank. Het woord is aan de heer Dassen namens Nieuw Sociaal Contract. Sorry, wat zeg ik nou? Ik zat al met de heer Idsinga in mijn hoofd. Die gaat na u spreken. De heer Dassen namens de fractie van Volt.

De heer Dassen (Volt):

Dank, voorzitter. Ik heb twee moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat wereldwijde waardeketens op het gebied van kritieke grondstoffen onder druk staan door geopolitieke ontwikkelingen zoals de oorlog in Oekraïne en ook COVID-19;

constaterende dat deze kritieke grondstoffen gebruikt worden voor onder andere de hightechmaakindustrie en defensie, en daarom een directe impact hebben op ons concurrentievermogen en onze veiligheid;

overwegende dat deskundigen met klem benadrukken dat de beste manier om zekerheid en onafhankelijkheid in de waardeketens van kritieke grondstoffen op te bouwen een Europese aanpak is;

verzoekt de regering om in Europees verband te pleiten voor het opzetten van een defensie-ecosysteem door defensie-industrieën, kennisinstellingen, commerciële partijen en producenten van kritieke grondstoffen in Europa met elkaar te verbinden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Dassen.

Zij krijgt nr. 331 (32852).

De heer Dassen (Volt):

De tweede motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat veel EU-lidstaten hun eigen insolventie- en belastingwetgeving hebben, hetgeen de integratie van de kapitaalmarktunie en grensoverstijgend investeren in Europese bedrijven bemoeilijkt;

overwegende dat voor een ontwikkelde en functionerende Europese kapitaalmarktunie harmonisatie van insolventie- en belastingwetgeving nodig is;

overwegende dat het gebruikmaken van het 28ste regime voor insolventie- en belastingwetgeving ervoor kan zorgen dat de obstakels van het verder integreren van de kapitaalmarktunie kan stimuleren;

verzoekt de regering in Europees verband te pleiten voor het gebruikmaken van het 28ste regime voor insolventie- en belastingwetgeving met als doel om de kapitaalmarktunie verder te ontwikkelen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Dassen.

Zij krijgt nr. 332 (32852).

De heer **Dassen** (Volt):

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank. Dan is het woord aan de heer Idsinga namens Nieuw Sociaal Contract. Gaat uw gang.

De heer **Idsinga** (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Ik heb één motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in het hoofdlijnenakkoord het streven is opgenomen om te werken aan een samenleving die beter voorbereid is op verstoringen;

voorts constaterende dat daarin is opgenomen dat veiligheid en weerbaarheid vereisen dat Nederland strategische voorraden aanhoudt van essentiële zaken zoals medicijnen, en in het bijzonder de voedselzekerheid en vitale infrastructuur, waaronder watervoorraad en energie, op orde heeft;

verder constaterende dat in het hoofdlijnenakkoord tevens staat dat daartoe de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer uit 2022 zullen worden opgevolgd;

overwegende dat een heldere uitvoering van deze afspraken essentieel is voor de economische veiligheid en de strategische autonomie van Nederland;

verzoekt de regering:

- uiterlijk vóór het zomerreces 2025 de stand van zaken omtrent deze specifieke afspraken over strategische voorraden en vitale infrastructuur te presenteren, dan wel een uitvoeringsplan ten aanzien van deze punten te presenteren;
- hierbij concreet aan te geven welke stappen zijn gezet en nog zullen worden gezet om de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer 2022 te implementeren;
- vervolgens periodiek, ten minste iedere zes maanden, aan de Kamer te rapporteren over de voortgang en de resultaten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Idsinga.

Zij krijgt nr. 333 (32852).

Dank voor uw inbreng. Dat was het einde van de termijn van de Kamer in dit tweeminutendebat. We gaan tien minuten schorsen. Om 10.55 uur gaan we verder. Dan krijgen we ook een appreciatie van de zes ingediende moties. We zijn geschorst.

De vergadering wordt van 10.46 uur tot 10.55 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de voortzetting van het tweeminutendebat over economische veiligheid en strategische autonomie. Het woord is aan de minister van Economische Zaken.

Minister Beljaarts:

Dank u wel, voorzitter. Ik begin met de appreciatie van de moties. De motie op stuk nr. 327 van de heer Thijssen kan ik oordeel Kamer geven. Dank daarvoor.

De motie op stuk nr. 328 is ook van het lid Thijssen. Ik verzoek hem om deze motie aan te houden, met de toelichting dat ik wel positief ben over het voorstel van de pilots. Wij zijn vanuit EZ nu bezig met de publiek-private routekaart voor meer weerbaarheid en circulariteit van de prioritaire productgroepen, onder andere de Nationale Grondstoffenstrategie. Zo'n routekaart is een plan van aanpak voor een productgroep, bijvoorbeeld voor windmolens, om die zo circulair mogelijk te produceren. Daarin kijken we dus ook in het bijzonder naar wat er aan kritieke grondstoffen kan worden teruggewonnen en hergebruikt. Via de routekaarten wil ik graag eerst in kaart brengen wat het potentieel is van recycling voor de leveringszekerheid en de kritieke grondstoffen. Over zes maanden is de eerste routekaart, die voor de windmolens, al klaar. Dat zou ik graag willen afwachten. Derhalve verzoek ik om de motie aan te houden. Anders zou ik haar als ontijdig moeten appreciëren.

De voorzitter:

Wil de heer Thijssen de motie aanhouden? Ja, hij knikt ja.

Op verzoek van de heer Thijssen stel ik voor zijn motie (32852, nr. 328) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De voorzitter:

Meneer Vermeer, hebt u nog een vraag over het oordeel over de eerste motie?

De heer Vermeer (BBB):

Ik heb een vraag over de reactie van de minister hierop. Wil de minister ook meenemen dat terugwinnen technisch al kan, maar dat er vaak regelgeving is die dat blokkeert? De bijproducten van bijvoorbeeld Nyrstar of Tata Steel waaruit die grondstoffen kunnen worden gewonnen, worden in de huidige wetgeving gezien als afval. Als dat ervanaf gaat, kan men dat gewoon gebruiken als grondstof door andere elementen eruit te halen. Wil de minister dat meenemen?

Minister Beljaarts:

Dat is een zeer terecht punt. Voor zover dat niet al onderdeel is van de plannen, nemen we het mee.

Dan ben ik aangekomen bij de motie op stuk nr. 329 van de heer Thijssen. Die wil ik overnemen. Ik kan me volledig verenigen met de motie, zowel qua overwegingen als qua dictum, dus ook dank daarvoor.

De voorzitter:

Is er bezwaar tegen het overnemen van deze motie? Nee? De heer Vermeer.

De heer Vermeer (BBB):

Ik twijfel daar wat over. Ik kan volledig achter het eerste deel van het dictum staan. Vervolgens staat er: deze afhankelijkheden en handelspraktijken af te bouwen dan wel te voorkomen. Ik kan de impact daarvan totaal niet overzien, ook financieel niet.

De voorzitter:

Als de heer Vermeer bezwaar maakt, moeten we erover stemmen. Dan moet de minister ook een ander oordeel geven dan "overnemen".

Minister Beljaarts:

In de informatie over de financiële impact is nu niet voorzien. Dit is wel wat we nu hebben gedaan. Anders kan ik de motie oordeel Kamer geven.

De voorzitter:

Ja. De heer Vermeer wil stemmen, dus dan wordt het: oordeel Kamer.

Dan gaan we door naar de motie op stuk nr. 330.

Minister Beljaarts:

De motie op stuk nr. 330 van de heer Vermeer moet ik ont-raden, omdat BRICS een informeel samenwerkingsverband is. Het is dus geen handelsblok. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de leden, onder andere op politiek terrein, handelsterrein en ontwikkelingsterrein. Het kabinet voert hier dan ook geen specifieke strategie op. De economische ontwikkeling van derde landen zoals de BRICS-landen biedt natuurlijk ook kansen voor Nederlandse bedrijven en voor Nederland als geheel. Met de BRICS-leden onderhoudt Nederland goede bilaterale betrekkingen, inclusief intensieve handels- en investeringsrelaties. Dat gebeurt bijvoorbeeld ook via de EU en de OESO, onder meer op het gebied van kritieke grondstoffen, waarvoor de samenwerking met de BRICS-leden van groot belang is voor de diversificatie van onze toeleveringsketens. Daarom zetten we ook in op de Nationale Grondstoffenstrategie en de Critical Raw Materials Act, naast eigen Europese productiecapaciteit. We zetten dus juist in op dergelijke samenwerkingsverbanden om de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen te waarborgen. Tegelijkertijd zijn we alert op de veiligheidsrisico's die zich kunnen voordoen. Ongeacht de specifieke samenwerkingspartner houdt het kabinet dus altijd de Nederlandse economische belangen en veiligheidsbelangen in het oog.

De voorzitter:

De minister gaat verder met de volgende motie.

Minister Beljaarts:

Dank u wel. De motie op stuk nr. 331 van de heer Dassen geef ik oordeel Kamer. Dank u voor de motie.

De motie op stuk nr. 332 van de heer Dassen is ontijdig, want het kabinet heeft eigenlijk al toegezegd om nog in dit kwartaal met een brief te komen. Daarin gaan we in op de inzet voor de kapitaalmarktunie, getrokken door mijn collega op Financiën. Daarom moet ik deze motie het oordeel "ontijdig" geven. Maar dat neemt niets weg van de inzet die we hierop al plegen als kabinet.

De voorzitter:

Dan wil ik eerst even de heer Dassen het woord geven over deze motie. Daarna kom ik nog even bij de heer Vermeer.

De heer Dassen (Volt):

Dan houd ik de motie aan.

De voorzitter:

Op verzoek van de heer Dassen stel ik voor zijn motie (32852, nr. 332) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De heer Vermeer (BBB):

Toch nog even over de motie op stuk nr. 331. Ik sta achter de inhoud van de motie, maar ik zou de minister op willen roepen om ook met zijn collega van Financiën te bespreken dat de Nederlandse banken gepusht worden om ervoor te zorgen dat deelnemers met hun beleggingsrekeningen gewoon in defensie-industrie kunnen investeren. Dat wordt

op dit moment namelijk geblokkeerd bij in ieder geval twee Nederlandse banken.

Minister Beljaarts:

Ik weet dat die gesprekken plaatsvinden.

Dan ben ik aangekomen bij de motie op stuk nr. 333 van de heer Idsinga. Die kan ik oordeel Kamer geven, mits ik die zo kan interpreteren dat we de Kamer voor de zomer vertrouwelijk informeren over het handelsperspectief en de reeds geïdentificeerde risicovolle strategische afhankelijkheden, waarbij strategische voorraden ook een van de mogelijke handelsopties zijn. Dat kan bijvoorbeeld in een technische briefing. We gaan uw Kamer voor de zomer informeren over de invulling van de aanpak en de verdere versterking van de weerbaarheid van onze vitale infrastructuur in het licht van de hybride dreiging of het militaire conflict. We rapporteren jaarlijks over de voortgang op de economische veiligheid, waarbij uw Kamer de eerste brief ook uiterlijk in de zomer van dit jaar zal ontvangen.

De voorzitter:

Is de heer Idsinga akkoord met de uitleg daarbij? Ja? Oké. Dan krijgt de motie op stuk nr. 333 oordeel Kamer.

Minister Beljaarts:

Met uw goedvinden, voorzitter, ga ik over naar de beantwoording van de vraag die ik van de heer Thijssen heb gekregen, over het een-op-een zakendoen. Daar kan ik de heer Thijssen over geruststellen, want in het gebruikelijke diplomatieke verkeer hebben lidstaten onderling natuurlijk normaal onderhoud, onder andere voor de handelsbevordering. De competentie voor handelspolitiek ligt natuurlijk bij de Commissie. Daar zijn ook volstrekt geen onduidelijkheden over. Daarmee kan ik de heer Thijssen hopelijk geruststellen.

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Ik had nog een vraag over de scenario's. Wat kan er nu allemaal gebeuren met de handelsplannen van Trump? Hoe bereidt Europa zich daarop voor? Wat is de doorwerking naar Nederland? Kunnen we daar meer informatie over krijgen?

Minister Beljaarts:

Dat klopt. Dat antwoord had de heer Thijssen nog tegood. Dat zijn vertrouwelijke scenario's. U kunt zich namelijk voorstellen dat de Verenigde Staten er belang bij zouden hebben als ik die hier uit de doeken zou doen. Dat zijn dus scenario's. Ook collega Klever is daar natuurlijk druk mee bezig. Daar wordt op geanticipeerd. Het is niet alsof de Europese Unie of het kabinet achteroverleunt en wacht op wat er komen gaat, maar het is niet iets wat publiek gedeeld kan worden. Maar ik kan de heer Thijssen waarschijnlijk wel comfort bieden door te zeggen dat er absoluut al maandenlang op geanticipeerd is, in Europa en ook hier.

De heer Vermeer (BBB):

Mijn motie op stuk nr. 330 mag worden ingetrokken.

De voorzitter:

Aangezien de motie-Vermeer (32852, nr. 330) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Dank aan de minister voor zijn beantwoording.

De beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

We gaan over de ingediende moties stemmen op dinsdag 21 januari aanstaande.